

Akatemiaprofessori Eva-Mari Aro
toimi Suomalaisen Tiedeakatemian
esimiehenä 11.4.2014–31.12.2015

*Academy Professor Eva-Mari Aro
was chairman of the Finnish
Academy of Science and Letters for
the period 11.4.2014–31.12.2015.*

Esimiehen tervehdys

Eva-Mari Aro

Vuosi 2015

Suomalaisen Tiedeakatemia toimintavuotta 2015 voidaan kuvata uudistumisen starttivuotena. Tarpeita toiminnan ja toimintakulttuurin uudistamiselle oli monia – toiminnan avoimuuden ja läpinäkyvyyden lisääminen, Tiedeakatemia roolin selvä määrittäminen tiedeyhteisön toiminnassa ja yhteiskunnassamme, tieteen edistäminen ja näkyvyyden lisääminen toiminnan kautta, eri tieteenalojen yhdenvertaisuus Tiedeakatemia toiminnassa, tasa-arvon edistäminen ja niin edelleen. Vuoden alussa veri virtasi suonissa ja otsa kirkaana lähdettiin uudistustyöhön.

Yksi Tiedeakatemia uudistumisen perusedellytyksiä oli sääntöjen nykyaikaistaminen. Sääntöuudistustyöryhmän lisäksi Tiedeakatemia ryhmäuudistus- ja apurahauudistustyöryhmät pohtivat uusia käytäntöjä tavoitteiden saavuttamiseksi. Vuotta 2015 kuvaa myös aktiivinen keskustelu ja moninaiset kokoukset kansleri emeritus Kari Raivion valtioneuvostolle tekemän raportin pohjalta, koskien tutkittuun tietoon perustuvan neuvonannon järjestämistä poliittista päätöksentekoa varten sekä Suomalaisen Tiedeakatemia roolia näissä tehtävissä. Aktiivinen toiminta tutkittuun tietoon perustuvassa neuvonannossa aloitettiin kansainvälisellä foorumilla, yhdessä

European Academies Science Advisory Councilin (EASAC) kanssa. EASAC:n Energia-paneeli kokoontui keväällä Helsingissä ja Tiedeakatemia otti myös vetovastuun EASAC:n ”Sustainable Forests” -raportin laatimisesta professori Jaana Bäckin vetämänä. EASAC:n raportit palvelevat EU:n komission ja parlamentin sekä jäsenvaltioiden omaa poliittista päätöksentekoa.

Sääntöuudistus

Sääntöjen nykyaikaistamisella tähdättiin Tiedeakatemia roolin profilointiin, niin tutkittuun tietoon perustuvan neuvonannon kuin tiedepoliittisen keskustelun ja tieteen eteenpäinviemisen ehtojen parantamiseksi – nuoria tutkijoita ja heidän urakehitystään unohtamatta. Yksi sääntöuudistuksen keskeisiä tavoitteita oli pääsihteerin vapauttaminen hallituspaikalta hoitamaan Tiedeakatemia uudistustyötä hallituksen asettamien suuntaviivojen mukaisesti sekä pääsihteerin toimen kokopäiväistäminen – aluksi uudistamistyön eteenpäinviemisen nopeuttamiseksi ja myöhemmässä vaiheessa Tiedeakatemia uusien tehtävien hoitamiseksi.

Hallitus hyväksyi vuoden 2015 ensimmäisessä kokouksessaan Tiedeakatemia uudet säännöt ja päätti viedä ehdotuksensa käsiteltäväksi helmikuun yhteisistuntoon ja

huhtikuun vuosikokoukseen, siis kahteen jäsenkokoukseen kuten säännöt määräävät. Tieto sääntöuudistuksesta sekä voimassa olevat säännöt ja sääntömuutosehdotus lähetettiin jäsenille tammikuun jäsenkirjeen yhteydessä. Hallituksen esitys uusiksi säännöiksi käsiteltiin Tiedeakatemian yhteisistunnon jäsenkokouksessa helmikuussa 2015, jossa esimies esitteli sääntömuutosehdotuksen. Esittelyn jälkeen käydyssä keskustelussa esitettiin yksi hylkäysehdotus sekä yksi muutosehdotus pääsihteerii koskevaan pykälään, mutta muut puheenvuorot tukivat hallituksen esitystä, jotkut varsin painokkaastikin perustellen. Kahden jäsenen pyydettyä asian pöydälle käsittelyä jatkettiin maaliskuun yhteisistunnossa, jossa äänestettiin pääsihteerii koskevasta pykälästä. Hyväksytyksi tuli äänin 42–14 esimiehen esittämä muotoilu: *"Tiedeakatemiassa on pääsihteerii, jonka ottaa ja erottaa hallitus. Pääsihteerii toimii hallituksen esittelijänä ja päätösten toteuttajana sekä vastaa toimiston esimiestehtävistä."* Sääntömuutos kokonaisuudessaan hyväksyttiin tämän jälkeen äänin 54 puolesta ja yksi vastaan.

Sääntöuudistuksen toinen käsittely tapahtui vuosikokouksessa 17.4.2015, jolloin uudet säännöt hyväksyttiin yksimielisesti. Patentti- ja rekisterihallitus rekisteröi uudet säännöt 11.5.2015.

Pääsihteerin hakuprosessi

Pääsihteerin hakuprosessiin valmistauduttiin kesän aikana ja hakuilmoitus julkaistiin elokuun viimeisenä sunnuntaina Helsingin Sanomissa, Turun Sanomissa, Aamulehdessä, Keski-suomalaisessa, Savon Sanomissa ja Kalevassa. Hakuilmoitus oli myös Tiedeakatemian kotisivuilla, elokuun jäsenkirjeessä, TE-palveluiden sivuilla sekä lisäksi se toimitettiin yliopistojen viestintäpäälliköille edelleen yliopistojen verkkosivuille laitettavak-

si. Halusimme laajan haun ja parhaan mahdollisen lopputuloksen. Tiedeakatemian toimistoon saapui yhteensä 38 hakemusta haakuajan umpeutumiseen mennessä. Hallitus asetti hakuprosessiin työryhmän, joka valitsi hakemuksista lupaavimmat kandidaatit ja haastatteli heidät. Jatkoprosessissa viisi kärkeen sijoittunutta hakijaa kävivät vielä läpi Psykologitoimisto Cresco Oy:n laatiman soveltuvuustestin.

Tiedeakatemian hallitus päätti joulukuun kokouksessaan 2015 yksimielisesti valita pääsihteerikseen viestinnän professori Pekka Aulan.

Ryhmämuudistus

Ryhmämuudistusta on pohdittu Tiedeakatemian hallituksessa jo vuosikaudet, mutta sen toteuttaminen merkittävässä määrin on yrityksistä huolimatta aina jäänyt keskustelu- tai jopa kinasteluasteelle. Tiedeakatemia jakaantuu matemaattis-luonnontieteelliseen ja humanistiseen osastoon. Osastot edelleen jakaantuvat ryhmiin tieteenalojen mukaan. Vuosikausia on ollut selvää, että ryhmät ja niiden koot eivät vastaa nykypäivää, mutta ryhmien uudistaminen ja päivittäminen tieteen ja tieteenalojen kehitystä vastaavaksi on yksinkertaisesti ollut mahdoton tehtävä. Ryhmämuudistustoimikunta teki töitä koko vuoden, mutta päätökset taas siirtyivät vuodenvaihteen yli uuden hallituksen ratkaistaviksi.

Väisälän rahaston apurahamuudistus

Suomalaisen Tiedeakatemian selvästi suurimmat rahastot ovat Jutikkalan rahasto, joka jakaa apurahoja Humanistisen osaston kaikkien tutkimusalojen tutkijoille, ja Väisälän rahasto, joka puolestaan jakaa apurahoja Väisälän veljesten tutkimusaloille matemaattis-luonnontieteellisessä osastossa.

Esimies ajoi vahvasti näkemystä, että Väisälän apurahojen jakoa tulee laajentaa kattamaan koko matemaattis-luonnontieteellinen tutkimuskenttä. Uudistuksen toteutuminen ennustettiin jo lähtökuopissaan vaikeaksi. Hallitus kävi asiasta laajaa keskustelua ja teki päätöksen jaon laajentamisesta painottaen Väisälän veljesten tutkimusaloja. Syksyn apurahajako suoritettiin hallituksen päätöksen mukaisesti. Jäsenistöltä saapui kuitenkin vaatimus ylimääräisen jäsenkokouksen koolle kutsumiseksi – hallitukselle osoitetun kirjeen allekirjoittajina oli 87 jäsentä Väisälän veljesten edustamilta tutkimusaloilta. Hallituksen edustajat neuvottelivat kirjeen allekirjoittajia edustaneiden jäsenten kanssa, ja asia siirrettiin vuoden 2016 hallituksen käsiteltäväksi.

Loppusanat

Vuosi 2015 lähti liikkeelle ehkä liiankin uudistusinnostuksen vallassa. Tavoitteena tulisi kuitenkin olla yhteiskunnallisen vaikuttajan rooli, joka Tiedeakatemialla aikoinaan olikin, mutta tehtävä ei ole helppo. Elämme tänä päivänä hyvin erilaisissa, nopeasti muuttuvissa ja monessa suhteessa vaikeisakin olosuhteissa, jotka vaativat Tiedeakatemialta nopeaa reagointikykyä, nopeampaa kuin koskaan ennen. Tähän kyetessään Tiedeakatemia voisi toimia esimerkillisenä tien näyttäjänä ja uusien avausten toimeenpanijana tieteen edistämiseksi ja poliittisen päätöksenteon tueksi. Uskon, että Tiedeakatemia jatkaa uudistusten tiellä ja tähän tehtävään toivotan nykyisille ja tuleville esimiehille rohkeutta ja jaksamista.